

กุศโลบายที่มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชนมอญ ในจังหวัดปทุมธานี

THE CORRELATIVE STRATEGIES TO THE STRENGTH OF MON'S COMMUNITY IN PATHUMTHANI PROVINCE

วรรณพร บุญญาสถิตย์^{1*} วณิดา ศิริวรสกุล² และ วชรินทร์ อินทพรหม³

Wannaporn Boonyasathit^{1*}, Wanida Siriworasakul² & Watcharin Inthaprom³

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย^{1*,2,3}

Faculty of Humanities and Social Sciences Phranakhon Rajabhat University, Bangkok Thailand^{1*,2,3}

bwannaporn@hotmail.com^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) สำรวจขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมของชาวมอญ 2) ความสัมพันธ์ของขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมที่มีกุศโลบายแฝงอยู่กับความเข้มแข็งของชุมชนมอญ และ 3) แนวทางการเผยแพร่และอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมที่มีกุศโลบายแฝงอยู่และสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชนมอญ ในจังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จำนวน 36 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยวิธีการแบบสามเสา กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนมอญที่อาศัยอยู่ในจังหวัดปทุมธานีใน 6 ชุมชน จำนวน 372 ครัวเรือน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมของชาวมอญในจังหวัดปทุมธานี ที่มีกุศโลบาย (อุบาย) ทำให้ชาวมอญเข้มแข็งรักใคร่สามัคคีมากที่สุด คือ เทศกาลสงฆ์แห่ (เป็งซังกราน) อยู่ในระดับมาก 2) ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมของชาวมอญ ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ (1) ด้านสังคม คือมีความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเครือญาติ อยู่ในระดับมาก (2) ด้านการเมืองการปกครอง คือมีการรณรงค์กิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้คนไปใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก อยู่ในระดับมาก (3) ด้านองค์กรชุมชน คือการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน อยู่ในระดับมาก (4) ด้านการ

อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม คือชุมชนมีวัฒนธรรมโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ชัดเจน อยู่ในระดับมาก (5) ด้านการเรียนรู้ คือชุมชนมีถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในชุมชน อยู่ในระดับมาก และ (6) ด้านเศรษฐกิจ คือมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ของขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมที่มีกุศโลบายแฝงอยู่กับความเข้มแข็งของชุมชนมอญ ประกอบด้วย ดังนี้คือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเพณีการส่งข้าวแช่ (เบิงซังกราน) ประเพณีการแห่โหนด (แห่ทางหงส์หรือธงตะขาบ) ประเพณีการสงฆ์พระแบบโบราณ (การนำน้ำใส่รางน้ำ) ประเพณีพิธีลอยเคราะห์ (ปั้นตุ๊กตาลอย) ประเพณีการทำบุญผักระจาด ประเพณีการทำบุญตักบาตรอาหารรวมช่วงเช้าพรรษา ประเพณีทำบุญอุทิศเดือน 10 ประเพณีการกว่นข้าวทิพย์ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีการทำบุญกลางบ้าน การรำพาข้าวสาร ประเพณีตักบาตรพระร้อย การนับถือผีประจำตระกูล พิธีออกศาลประจำหมู่บ้าน (การออกฮ้อยปะจู้) ประเพณีการจุดลูกหนู (ฮะตะน้อย) ประเพณีเพลงโนเน (เพลงที่ร้องเล่นขณะโหลกขนมจีน) ประเพณีมอญรำ (บัวสะเป้น) ประเพณีการเล่นสะบ้ามอญหรือสะบ้าทอย ประเพณีการเล่นเข้าผีกระดัง ประเพณีการเล่นเข้าผีลิง ประเพณีการเล่นเข้าผีสุม การตอกกระดาศลายมอญเพื่อประดับโลงมอญ และการสร้างเจดีย์มอญ กับความเข้มแข็งของชุมชนมอญ ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านการเมืองการปกครอง ด้านองค์กรชุมชน ด้านการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม ด้านการเรียนรู้ และด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีความสัมพันธ์กันซึ่งค่าที่ได้มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มีค่า Sig. เท่ากับ 0.00 ดังนั้นขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมมีความเข้มแข็งต่อชุมชนมอญ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และ 4) แนวทางการเผยแพร่และอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมที่มีกุศโลบายแฝงอยู่และสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชนมอญ ในจังหวัดปทุมธานี คือ (1) การฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรม (2) การอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรม (3) การเผยแพร่ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรม และ (4) การถ่ายทอดขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรม

คำสำคัญ : กุศโลบาย ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม

ABSTRACT

The objectives of this research are: 1) to explore traditional customs and arts of Mon, 2) to study the relationship between Mon's customs and culture and their stratagem attributing Mon's consolidation, and 3) to propose Mon's culture dissemination strategy with the stratagem attributing consolidation for Mon's community in Prathumthani Province.

This research applied a mix of qualitative and quantitative methods. Interview was used as a research tool to gather data. Key informants included 36 community leaders and officials involved with Mon's culture conservation. In addition, questionnaires were given to collect data, and the samples were 372 families of Mon people in 6 communities in Pratumthani province. Descriptive statistic used were frequency, percentage, means, and standard deviation.

The results revealed that: 1) Songkhaowchae Festival is the Mon's traditional custom attributing harmonious and consolidating their community, 2) There are 6 factors contributing Mon's community consolidation which include (1) Social wise, Mon's social relationship is described as relative community, rated in high average score. (3) In term of social organizations, collaborated goals are determined. (4) Culture and traditional custom wise, identically they have strong and outstanding cultures. (5) Learning wise, there is a inheriting of culture knowledge.(6) Economic wise, they practice sufficient economic philosophy. 3) The correlation of Mon's culture and traditional custom in which contributing their social consolidation are comprised of many traditional customs which are Songkhaowchae, Hea-No, Buddhist bathing, Loi Kao, Tamboon Peekrajad, Mixed food offering during Buddhist Lent, 10th Lunar month merit making, Kaowthip cooking, Honey offering, Klangbaan merit making, rice dance, hundred monks food offering, ancestry spirit worshipping, village spirit house ceremony, Looknoo lighting, No-nea song, Mon dance, Sabaa Mon playing, Sabaatoy playing Peekadong playing, Kaopeeling and Kaopeesuem playing, paper perforating for coffin, and Mon's Chedi constructing. These traditional customs significantly relate to Mon's social consolidation, with the statistical significance of 0.00 ($\alpha = 0.05$). 4) Mon's culture conservation and dissemination strategies with the stratagem attributing consolidation for Mon's community in Prathumthani Province include (1) art and culture restoring, (2) art and culture conservation, (3) dissemination of art and culture, and (4) inheriting of art and culture.

Keywords: Stratagem, Traditional Custom, Culture

บทนำ

มอญ (Mon) ในประเทศไทยเป็นมอญที่อพยพมากจากการสู้รบของมอญกับพม่าเมื่อช่วงสงคราม พ.ศ. 2300 เป็นต้นมา เมื่อมอญสูญเสียเอกราชให้กับพม่าชาวมอญส่วนใหญ่จึงอพยพเข้ามาขอพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทย โดยชาวมอญที่อพยพมาได้รับการโปรดเกล้าพระราชทานที่ดินสร้างบ้านเรือนและที่ทำกินใกล้กับเขตพระนคร ได้แก่ พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี ราชบุรี นครปฐม และสมุทรปราการ เป็นต้น โดยชุมชนมอญจะกระจ่ายกันอยู่หลายแหล่งโดยเฉพาะในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ และมีบางส่วนกระจ่ายไปอยู่ตามภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย (ออนไลน์, 2555)

สำหรับแหล่งที่อยู่ของชาวมอญในจังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่นในเขตอำเภอสามโคก ซึ่งได้แก่ ชุมชนบ้านกลาง ชุมชนบ้านบางโพธิ์ ชุมชนบ้านศาลาแดงเหนือ ชุมชนบ้านสวนมะม่วง ชุมชนบ้านตากแดด ชุมชนบางเตย ชุมชนบ้านจั่ว ชุมชนบ้านเชียงรากน้อย และชุมชนเชียงรากใหญ่ สำหรับอำเภอเมืองมีชุมชนมอญ ชุมชนบ้านบางหลวง ชุมชนบางชะแยง ชุมชนบางตะไนย์ ชุมชนบ้านกลาง บ้านบางปรอก ชุมชนบางกะดี ชุมชนบ้านคลอง ชุมชนวัดบางหลวงพิบูล ชุมชนบ้านวัดหงส์ปทุมวาส ชุมชนบ้านโคก ชุมชนบ้านฉาง ชุมชนบ้านบางเคื่อ ชุมชนบ้านบางคูวัด และชุมชนบ้านปากคลองโพธิ์ ส่วนที่อำเภอลาดหลุมแก้ว มีการตั้งชุมชนกระจ่ายเป็นกลุ่ม ๆ ได้แก่ ชุมชนบ้านคูขวาง ชุมชนบ้านระแหง ชุมชนบ้านลาด

หลุมแก้ว ชุมชนบ้านหน้าไม้ และชุมชนบ้านบ่อเงิน ส่วนพื้นที่อีก 4 อำเภอทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ อำเภอคลองหลวง อำเภอธัญบุรี อำเภอลำลูกกา และอำเภอหนองเสือ พบชุมชนมอญน้อยมาก ดังนั้น ชุมชนมอญที่มีจำนวนหนาแน่นและยังคงมีการสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไว้อย่างเหนียวแน่นโดยเฉพาะชุมชนมอญฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาจังหวัดปทุมธานี (จังหวัดปทุมธานี, 2557 : 27-31)

ศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีของชาวมอญที่สืบทอดกันมามีหลายด้าน เช่น ความเชื่อเรื่องผีโดยเฉพาะผีประจำตระกูล และสืบเนื่องจากการนับถือผีดังกล่าวทำให้ชาวมอญมีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนับถือผีหลายประการ เช่น ผีฮ้ายปะจู้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีประเพณีเทศกาลส่งข้าวแช่เทศกาลแห่หงส์ (หงตะขาบ) เทศกาลมอญคั่ง ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีตักบาตรพระร้อย เทศกาลรำพาข้าวสาร และประเพณีจัดการศพของชาวมอญ เป็นต้น ชาวมอญยังมีประเพณีต่างๆ อีกหลายประเพณีซึ่งภายใต้ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของชาวมอญเหล่านี้เชื่อกันว่ามีกุศโลบายซ่อนอยู่ (Pathum Thani Province, 2001)

กุศโลบาย หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการที่แฝงอยู่ภายใต้กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีต่าง ๆ ที่ปฏิบัติกันสืบต่อมา ชาวมอญมีศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีที่หลากหลาย จากการพูดคุยกับผู้นำชุมชนมอญ

แห่งหนึ่งท่านได้เล่าว่า “ชาวมอญที่ยังคงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ได้ ก็เนื่องจากภายใต้ศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้ มีวิธีการหรือกระบวนการดำเนินกิจกรรมที่เชื่อกันว่ามีกุศโลบายที่ต้องการให้ชาวมอญรักกัน และเพื่อต้องการให้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเพื่อสืบทอดอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีกันไว้” เห็นได้ว่าชาวมอญในชุมชนต่าง ๆ มีความร่วมมือและถ้อยทีถ้อยอาศัยในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน เช่น ชุมชนมอญวัดศาลาแดงเหนือ ชุมชนมอญวัดบางหลวง เป็นต้น

ชุมชนเข้มแข็ง คือ ชุมชนที่ยังมีความร่วมมือกันในการประกอบกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของชุมชน อย่างเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามที่จะกระทำภารกิจร่วมกัน มีการเรียนรู้ รับรู้ปัญหาและหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ประเวศ วะสี (Wasi, 1998) ของชุมชนก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่น และผูกพันกัน ก่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือกันในกลุ่มชาวมอญในจังหวัดปทุมธานีมีความเข้มแข็งและร่วมมือกันอย่างเด่นชัด เห็นได้จากการมีสมาพันธ์เครือข่ายชาวมอญในจังหวัดปทุมธานี และการฟื้นฟูประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของชาวมอญอย่างต่อเนื่องมีการจัดกิจกรรมตามเทศกาลต่าง ๆ ทั้งในระดับชุมชน อำเภอ และจังหวัด จังหวัดปทุมธานีได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการขับเคลื่อนเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของมอญอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อค้นหาว่ามีศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีใดบ้างของมอญ

ที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน และกิจกรรมพิธีกรรมของศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีต่าง ๆ นั้นมีกุศโลบายแฝงอยู่หรือไม่ อย่างไรซึ่งจะช่วยให้มีการรวบรวมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่มีกุศโลบายแฝงอยู่อย่างเป็นระบบในวิถีชีวิตของชาวมอญสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสำรวจขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมของชาวมอญในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมที่มีกุศโลบายแฝงอยู่กับความเข้มแข็งของชุมชนมอญ ในจังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการเผยแพร่และอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมที่มี กุศโลบายแฝงอยู่และสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชนมอญ ในจังหวัดปทุมธานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่มีกุศโลบายแฝงอยู่ของชาวมอญ ในจังหวัดปทุมธานี
2. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่มีกุศโลบายแฝงอยู่กับความเข้มแข็งของชุมชนมอญ ในจังหวัดปทุมธานี
3. ได้แนวทางการเผยแพร่และอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรม

ที่มีกุศโลบาย แฝงอยู่ที่สัมพันธ์และมีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนมอญ ในจังหวัดปทุมธานี

4. ได้เอกสารการเรียนรู้เชิงวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในประเทศเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษอย่างถูกต้องเหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา กุศโลบายที่มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชนมอญในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 4 ขอบเขต คือ ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านพื้นที่ และขอบเขตด้านเวลาซึ่งทั้ง 4 ด้านมีเนื้อหาและองค์ประกอบที่จะศึกษาดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1.1 ประชากร ประชาชนมอญ ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดปทุมธานี ใน 6 ชุมชนรวม 9,879 ครัวเรือน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้ 384 ครัวเรือน

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้นำชุมชน หรือตัวแทนชุมชนที่เกี่ยวข้องทางด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม

และประเพณีของชาวมอญ จำนวน 6 คน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ วัฒนธรรมจังหวัด ประธานสภาวัฒนธรรมประจำตำบล สภาวัฒนธรรมประจำอำเภอ ผู้ใหญ่บ้านชุมชนมอญ และประธานสมาพันธ์เครือข่ายชาวไทยเชื้อสายรามัญ จำนวนแต่ละ 6 คน จำนวนทั้งสิ้น 36 คน

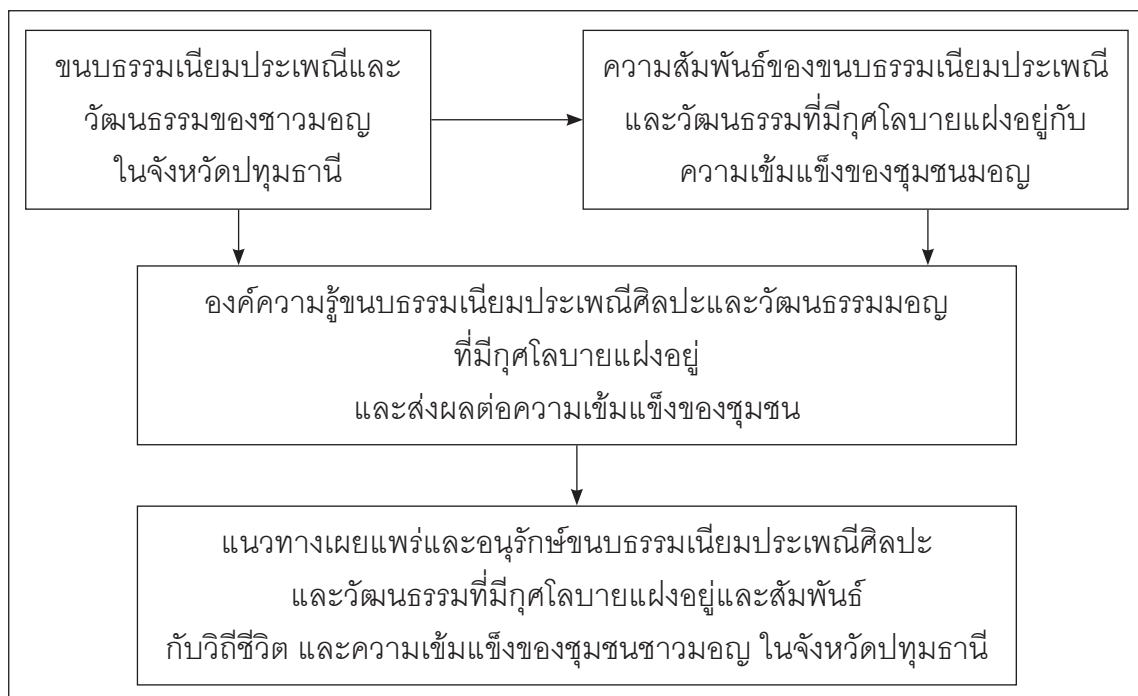
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยนี้ได้ศึกษา กุศโลบายที่มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชนมอญ ในจังหวัดปทุมธานี งานวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้เพื่อการเผยแพร่และอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมที่มีกุศโลบายแฝงอยู่ที่สัมพันธ์และมีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนมอญ ในจังหวัดปทุมธานี ส่งผลให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจชาติพันธุ์ของตน เกิดความสามัคคีและสามารถร่วมกันฟื้นฟูพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ จังหวัดปทุมธานี

4. ขอบเขตด้านเวลา ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 12 เดือน

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จับบันทึกและทำเวทีกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตัวเองในจังหวัดปทุมธานี และแบบสังเกตเพื่อสังเกตลักษณะของกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมชนบทธรรมนิยมประเพณีและลงพื้นที่สังเกตความเข้มแข็งของชุมชนที่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ในด้านศิลปวัฒนธรรมชนบทธรรมนิยม และประเพณีของชาวมอญ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัย

ได้นำมาตรวจสอบความถูกต้องและนำมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นต่างๆ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการยืนยันข้อมูลโดยการทำเวทีกลุ่มกับผู้นำชุมชนมอญ คณะกรรมการชุมชนมอญสมาพันธ์เครือข่ายชาวมอญจังหวัดปทุมธานี และผู้เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรมของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 36 คน และนำมาสรุปเพื่อนำเสนอต่อไป

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปผลข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบุคคลพบว่า

1.1 บุคลากร จำนวน 372 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 204 คน คิดเป็น

ร้อยละ 54.80 และเป็นเพศชาย จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 45.20

1.2 บุคลากร จำนวน 372 คน มีอายุระหว่าง 26-35 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 รองลงมาอายุระหว่าง 18 - 25 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00 รองลงมาอันดับสองอายุระหว่าง 36 - 45 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 รองลงมาอันดับสาม อายุระหว่าง 46 - 55 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.90 รองลงมาอันดับสี่อายุระหว่าง 56 - 65 ปี จำนวน 36 คิดเป็นร้อยละ 9.70 รองลงมาอันดับที่ห้ามีอายุมากกว่า 65 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 9.10 และน้อยที่สุดคืออายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50

1.3 บุคลากร จำนวน 372 คน ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 29.60 รองลงมาจะมีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 23.10 รองลงมาอันดับสองมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า (ม.1 - 3 และ ปวช.) จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 22.30 รองลงมาอันดับสามมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ม.4 - 6 และ ปวส.) จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 20.70 รองลงมาอันดับสี่มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 12 คน คิดเป็น 3.20 และมีการศึกษาระดับปริญญาเอกจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80

1.4 บุคลากรจำนวน 372 ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 รองลงมาคือ อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 87 คน คิดเป็น

ร้อยละ 23.40 รองลงมาอันดับสองคือนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 17.70 รองลงมาอันดับสามไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9.40 และรองลงมาอันดับที่สี่คืออื่น ๆ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.10 รองลงมาอันดับที่ห้าคือประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80 และมีอาชีพเกษตรกร จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50

2. ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมของชาวมอญ พบว่า ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมของชาวมอญ ในจังหวัดปทุมธานี ที่มีกุศโลบาย (อุบาย) ทำให้ชาวมอญเข้มแข็งรักใคร่สามัคคีช่อนอยู่ พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 372 โดยภาพรวมพบว่า ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ของชาวมอญมีกุศโลบาย คิดเป็นร้อยละ 62.55 และไม่มีกุศโลบายเป็นร้อยละ 37.55 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า กุศโลบายที่ทำให้ชาวมอญเข้มแข็งรักใคร่สามัคคีกันมากที่สุดคือ เทศกาลสงฆ์ข้าวแช่ (เป็งซังกราน) จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 68.80 รองลงมาคือ เทศกาลประเพณีทำบุญอุทิศเดือน 10 จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 68.50 และเทศกาลการเล่นเข้าฝึกระดัง จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 55.60

3. ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมของชาวมอญ

ผลการศึกษาความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะ

และวัฒนธรรมของชาวมอญ โดยภาพรวมในแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) รองลงมาด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) และด้านการเมืองและการปกครอง และด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) ตามลำดับ แต่ละด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านสังคม โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่ามีความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเครือญาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) รองลงมามีกิจกรรมทางสังคมที่ทำร่วมกัน เช่น ตักบาตรน้ำผึ้งและทำบุญวันสารท อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) และมีความรักความสามัคคีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันของคนในชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) ตามลำดับ

3.2 ด้านการเมืองการปกครอง โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่ามีการรณรงค์กิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้คนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมาชุมชนสามารถปรับตัวได้เมื่อประเทศมีการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) และคนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) ตามลำดับ

3.3 ด้านองค์กรชุมชน โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า

มีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) รองลงมา มีการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) และคณะกรรมการชุมชนมีการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้เกิดความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) ตามลำดับ

3.4 ด้านการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าชุมชนมีวัฒนธรรมโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) รองลงมาคนในชุมชนมีความภาคภูมิใจต่อขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของตนเอง และมีการสืบทอดจากบรรพบุรุษสู่รุ่นต่อรุ่นมาตั้งแต่อดีต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) และชุมชนมีการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีวัฒนธรรมมอญ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) ตามลำดับ

3.5 ด้านการเรียนรู้ โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าชุมชนมีถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) รองลงมาคนในชุมชนรู้จักและเข้าใจถึงประโยชน์การเรียนรู้ในด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของตนเอง และชุมชนมีการเรียนรู้ในการนำศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) และชุมชนมีการสร้างกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ด้านศิลป-

วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) ตามลำดับ

3.6 ด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) รองลงมา มีกิจกรรมเพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ เพื่อส่งเสริมด้านเศรษฐกิจของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และชุมชนมีการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับจากภาครัฐและการระดมเงินของกลุ่มในชุมชนอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) และมีการออมทรัพย์เพื่อเป็นสถาบันทางการเงินของชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) ตามลำดับ

4. ความสัมพันธ์ของขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมที่มีภาคีเครือข่ายแฝงอยู่กับความเข้มแข็งของชุมชนมอญ ความสัมพันธ์ของขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาวมอญที่มีภาคีเครือข่ายแฝงอยู่ มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชนในทุกด้าน ทั้งด้านสังคม ด้านการเมืองการปกครอง ด้านองค์กรและชุมชน ด้านอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี ด้านการเรียนรู้ และด้านเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีรายละเอียดของความสัมพันธ์ดังนี้

4.1 ด้านสังคม ประเพณีและวัฒนธรรมก่อให้เกิดสังคมสงบสุข ชาวมอญมีวิถีชีวิตอย่างพอเพียงไม่มีปัญหาการทะเลาะวิวาท หรือปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากชาวมอญด้วยกัน

4.2 ด้านการเมืองการปกครอง ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวมอญทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่ชาวมอญไม่มีปัญหาด้านการเมือง ชาวมอญเคารพผู้ใหญ่ และยึดมั่นในระบบอาวุโส เมื่อมีการเลือกผู้นำชุมชนชาวมอญก็จะเชื่อฟังผู้นำ และให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี

4.3 ด้านองค์กร และชุมชน ภายใต้วัฒนธรรมประเพณีที่มีอยู่ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ เมื่อมีกิจกรรมของหน่วยงานใดทั้งหน่วยงานของชุมชนเอง หรือหน่วยงานภายนอกที่เข้าไปพัฒนาชาวมอญก็จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีทุกกิจกรรม

4.4 ด้านการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมประเพณีของชาวมอญมีความเข้มแข็งอย่างมากเห็นได้จากมีสมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายรามัญในจังหวัดปทุมธานีและมีการรวมตัวกันจัดงานต่าง ๆ อย่างจริงจัง

4.5 ด้านการเรียนรู้ ชาวมอญจะมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ มีปัญญาชาวมอญให้กับคนรุ่นหลังโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในโรงเรียนและสามารถจัดกิจกรรมของชุมชนโดยให้เยาวชนได้มีส่วนร่วม

4.6 ด้านเศรษฐกิจ ประเพณีและวัฒนธรรมที่ชัดเจนของชาวมอญส่งผลให้ชาวมอญสามารถนำเอาวัฒนธรรมต่าง ๆ เหล่านี้มาสร้างมูลค่าเพิ่มในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนซึ่งเห็นได้จาก สินค้าของชาวมอญหลายชนิด เช่น ข้าวแช่ชาวมอญ กะปิชาวมอญ ผ้าวสไปชาวมอญ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลของการวิจัยในครั้งนี้เป็นการนำผลการวิจัยที่ค้นพบข้อเท็จจริงแล้ว นำอธิบายผลที่สนับสนุนด้วยแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมของชาวมอญในจังหวัดปทุมธานี มีกุศโลบาย (อุบาย) ที่ทำให้ชาวมอญเข้มแข็งรักใคร่สามัคคีซ่อนอยู่ อภิปรายผลได้ดังนี้

ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรม ของชาวมอญ ที่มีกุศโลบายแฝงอยู่ เป็นเรื่องของการให้ความร่วมมือในสร้างความรัก ความสามัคคีของชุมชน ในการอนุรักษ์และสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมของบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่นให้ดำรงอยู่ เป็นการประพฤติปฏิบัติของคนส่วนใหญ่ที่ยึดถือเป็นแบบแผน เพื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็ง และเกิดความผูกพันต่อตนเองต่อครอบครัว และชุมชนสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระยาอนุมานราชธน (Phraya Anuman Rajadon, 1995) ได้กล่าวไว้ว่าขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากผลของการทำกิจกรรม ซึ่งมนุษย์ได้คิดค้นขึ้นมาเพื่อนำไปสู่แนวปฏิบัติที่ถูกต้อง ดีงาม เหมาะสม ก่อให้เกิดความสงบสุข ความสามัคคีกันในสังคม และจะทำให้สังคมนั้นมีกฎระเบียบ มีกติกาในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขเข้มแข็งและปลอดภัย ประชาชนในสังคมต่างก็ยึดมั่นในคุณธรรมและศีลธรรม

2. ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรม

ของชาวมอญ ประกอบด้วย 6 ด้าน อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านสังคม จากผลการศึกษาพบว่า ชุมชนชาวมอญมีความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเครือญาติ ในการทำมีกิจกรรมทางสังคมร่วมกันในชุมชนมีความรักความสามัคคีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน โดยกิจกรรมและการจัดทำพิธีต่าง ๆ เกิดขึ้นได้โดยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนในชุมชนมอญ เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น รวมทั้งการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ โบราณสถานและการเสริมสร้างเอกลักษณ์ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (Wasi, P., 1998) ได้ให้ความหมายของชุมชนว่าคนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความรัก มีการกระทำร่วมกัน และมีการเรียนรู้ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีศักยภาพสูง มีความเป็นชุมชนจึงมีลักษณะที่สำคัญสามารถแก้ไขปัญหาได้ทุกอย่าง

2.2 ด้านการเมืองและการปกครอง จากผลการศึกษาพบว่า มีการรณรงค์กิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้คนไปให้สิทธิ์ในการเลือกตั้ง และชุมชนสามารถปรับตัวได้เมื่อประเทศมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มีการกระจายอำนาจทางการเมืองทำให้คนในชุมชนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองได้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งและเกิดการพัฒนา ต้องมีการปรับปรุงบทบาทและอำนาจหน้าที่

ให้สอดคล้องกันกับระบบบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุภาวศ์ จันทวานิช และวิศนี ศิลตระกูล (Chanthawanit, S. & Sintrakul, W., 2003) การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจึงมีจุดเน้นอยู่ที่การมีส่วนร่วมของประชาชน และการเพิ่มศักยภาพของชุมชนในการพัฒนา โดยเฉพาะการรวมกลุ่มของประชาชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจึงต้องให้ชุมชนมีความเป็นองค์กร ซึ่งองค์กรประชาชนจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อ ชาวบ้านศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของชุมชนในแง่เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม ซึ่งมีวัฒนธรรมและอุดมการณ์ในทิศทางเดียวกัน ร่วมกันพัฒนาศักยภาพขององค์กรให้บรรลุการพึ่งตนเองในการพัฒนาในที่สุด

2.3 ด้านองค์กรชุมชนจากผลการศึกษาพบว่า ชุมชนชาวมอญได้มีการมีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรร่วมกัน มีการรวมกลุ่มสมาชิกในชุมชนอย่างเข้มแข็ง มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเพื่อสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สีลาภรณ์ นาคทรพรพ (Nakhonthap, L., 1998) ได้กล่าวไว้ว่าการจัดการกลุ่มหรือองค์กรชุมชน นับเป็นกุญแจสำคัญของความเข้มแข็งของชุมชน เพราะเป็นรูปแบบของการรวมตัวทางสังคม

ที่ทำให้เกิดอำนาจทางสังคมที่จะถ่วงดุลกับอำนาจรัฐและอำนาจเงิน มีเครื่องชี้วัดการจัดการกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็งคือวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นกลุ่มสนใจ กลุ่มการเรียนรู้ กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้านและกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรสาธารณะของชุมชน เช่น ฟื้นฟูแหล่งน้ำ ป่า การจัดการพื้นที่ใช้สอยทรัพยากรสาธารณะของชุมชนร่วมกัน

2.4 ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม จากผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมอญในจังหวัดปทุมธานีเป็นชุมชนที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่โดดเด่นและมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน ได้มีการสืบทอดจากบรรพบุรุษสู่รุ่นต่อรุ่นมาจนถึงปัจจุบันซึ่งทำให้ชุมชนมอญมีความภาคภูมิใจและได้ให้ความสำคัญต่อการสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางจิตใจและยึดปฏิบัติกันมาเป็นเวลายาวนาน เพื่อให้เกิดความสุขความเจริญต่อชีวิตและครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อะระโห โอชิมะ (Ochima, A., 1993) ศึกษาเรื่องชีวิตพิธีกรรมและเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนมอญในเมืองไทย กรณีศึกษาในเขตอำเภอ บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่า คนมอญก็มีหน้าที่สำคัญต่อการธำรงเอกลักษณ์ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมมอญ ซึ่งมีประโยชน์ต่อการธำรงวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของชาติพันธุ์มอญ โดยการสืบทอดประวัติและ

พิธีกรรมของคนมอญ และโดยการแสดงให้เห็นกฎและแบบอย่างการดำเนินชีวิตของคนมอญในชุมชนบ้านมอญมีเอกลักษณ์ส่วนหนึ่งที่เป็นคนไทยนั้น ไม่ใช่ว่ามีเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ไทยแต่มีเอกลักษณ์ส่วนหนึ่ง

2.5 ด้านการเรียนรู้ จากผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมอญมีถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี มีการจัดการความรู้ในการนำศิลปะขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับชีวิตประจำวันและเข้าใจถึงประโยชน์การเรียนรู้ในด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของตนเองโดยการถอดความรู้ภูมิปัญญาที่อยู่ในตัวคนออกเป็นความรู้ที่ผู้อื่นสามารถเรียนรู้และเสริมสร้างจิตสำนึกภายใต้กรอบกฎหมาย จารีตประเพณี วัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมแบบบูรณาการ มีการผลักดันให้ครอบครัว ชุมชน ร่วมกันพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงามเป็นคนดี ห่างไกลจากอบายมุขและยาเสพติด มีภาวะผู้นำในชุมชน เมื่อชุมชนมีความรู้ความเข้าใจก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน และสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนได้ ทั้งด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการผลิตสินค้าและบริการได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุนัยวิชัย ได้กล่าวไว้ว่าความเข้มแข็งของชุมชนเป็นผลมาจาก “สภาวะพื้นฐาน” นับตั้งแต่วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ภูมิปัญญา ภาวะผู้นำ รูปแบบการทำมาหากิน สภาพสิ่งแวดล้อม

และทรัพยากร การปกครองตนเอง ตลอดจนการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน การร่วมกันเรียนรู้และแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยกันในชุมชน รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชน

2.6 ด้านเศรษฐกิจ จากผลการศึกษาพบว่า ชุมชนได้มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนมีการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับจากภาครัฐ และการสะสมเงินของกลุ่มในชุมชนอย่างเป็นระบบ และมีกิจกรรมเพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้เพื่อส่งเสริมด้านเศรษฐกิจของชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทยที่มีในชุมชน และมีการดำรงชีวิตภายใต้ศักยภาพของฐานทรัพยากรและวิถีวัฒนธรรมที่ดำรงในชุมชนเพื่อลดค่าใช้จ่ายและสร้างรายได้ ในการดำรงชีวิตและเป็นการแก้ไขปัญหาอย่างบูรณาการ มีการฟื้นฟูพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์โบราณสถานและการเสริมสร้างเอกลักษณ์ความเป็นไทย เพื่อสร้างสินค้าท่องเที่ยวใหม่ ๆ ในชุมชน รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพในการสร้างมูลค่าสินค้าตามโครงสร้างเกษตรได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเพื่อสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2541 : 9-10) ได้กล่าวถึงลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็ง ไว้ว่าชุมชนมีศักยภาพที่พึ่งพิงตนเองได้ในระดับสูง โดยมีปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีพเพื่อครอบครัว และชุมชนเป็นของตนเองโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างความหลากหลายทางชีวภาพในการสร้างมูลค่าสินค้า

3. แนวทางการเผยแพร่และอนุรักษ์
ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปและวัฒนธรรม
ที่มีกุศโลบายแฝงอยู่ที่สัมพันธ์และมีผลต่อ
วิถีชีวิตของชุมชนมอญ ในจังหวัดปทุมธานี
ประกอบด้วย ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม
และแบบสัมภาษณ์มาใช้ในการเผยแพร่และ
อนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปและ
วัฒนธรรมที่มีกุศโลบายแฝงอยู่ที่สัมพันธ์และ
มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนมอญ จากผลการวิจัย
มีดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 ขนบธรรมเนียมประเพณี
ศิลปและวัฒนธรรมของชาวมอญในจังหวัด
ปทุมธานีที่มี กุศโลบาย (อูบาย) ทำให้ชาวมอญ
เข้มแข็งรักใคร่สามัคคี ดังนี้คือ ส่งเสริมและ
สร้างความรู้ความเข้าใจให้ทุกคนในชุมชนเห็น
คุณค่าและร่วมกันอนุรักษ์สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์
ทางวัฒนธรรมของชุมชนมอญและของชาติ
มีการรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนได้ตระหนัก
ใน重要性 ของขนบธรรมเนียมประเพณี
และศิลปและวัฒนธรรมว่าเป็นเรื่องที่ทุกคน
ต้องอนุรักษ์และให้การรับผิดชอบร่วมกัน
มีหน้าที่เสริมสร้าง พื้นฟู และการดูแลรักษา
สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม
ที่เป็นสมบัติของชาติและมีผลโดยตรงของ
ความเป็นอยู่ของทุกคน มีการส่งเสริมและ
แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในประเทศและ
ระหว่างประเทศ โดยการใช้ศิลปวัฒนธรรม
ของชุมชนเป็นสื่อในการสร้างความสัมพันธ์
ระหว่างกันและสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม
กับการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนได้อย่าง
มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ
บุญสมยอดมาม (Yotman, B. 2001) การอนุรักษ์

หรือการดำรงมรดกขนบธรรมเนียมประเพณี
ศิลปและวัฒนธรรม ความสำเร็จของการ
อนุรักษ์คือการที่คนรุ่นหลังตระหนักและเห็นถึง
ความสำคัญของสิ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างขึ้น
โดยการอนุรักษ์นั้นจะทำในเชิงปฏิบัติคือการดูแล
รักษา และการสืบสวนขนบธรรมเนียมประเพณี
ศิลปและวัฒนธรรมนั้นๆ ไม่ให้หายไป ซึ่งการ
อนุรักษ์หรือการดำรงวัฒนธรรมเป็นเหมือน
เครื่องช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้จิตใจเกิดการ
ห่วงใยในมรดกทางวัฒนธรรมของตน ก่อให้เกิด
เป็นความรักและความผูกพันรวมทั้งยังให้เกิด
ความสามัคคีอีกด้วย

ขั้นตอนที่ 2 ความเข้มแข็งของชุมชน
ที่เกิดจากขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปและ
วัฒนธรรมของชาวมอญ ประกอบด้วย 6 ด้าน
ได้แก่ 1) ด้านสังคมชุมชนมอญมีชุมชนชาวมอญ
มีความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเครือญาติ ในการ
ทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันในชุมชน เช่น
ตักบาตรน้ำผึ้ง และ ทำบุญวันสารท เพื่อสร้าง
ความรักความสามัคคีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน
ของคนในชุมชน ลักษณะความเป็นอยู่ของคน
ในชุมชนมอญเป็นลักษณะแบบพึ่งตนเอง
การจัดทำพิธีต่างๆ รวมทั้งการอนุรักษ์วัฒนธรรม
และประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และการ
เสริมสร้างเอกลักษณ์ขนบธรรมเนียมประเพณี
ศิลปและวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่อย่างยั่งยืน
โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชนมอญ
เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพ
ดีขึ้น 2) ด้านการเมืองการปกครอง มีการ
รณรงค์กิจกรรมทางการเมืองเพื่อให้คนไปใช้
สิทธิในการเลือกตั้ง และชุมชนสามารถปรับตัวได้
เมื่อประเทศมีการเปลี่ยนแปลงทางเมือง มีการ

กระจายอำนาจทางการเมืองทำให้คนในชุมชน เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองได้มากขึ้น เพื่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งและเกิดการ พัฒนาต้องมีการปรับปรุงบทบาทและอำนาจหน้าที่ให้สอดคล้องกันกับระบบบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ด้านองค์กรชุมชน ชุมชนชาวมอญได้มีการมีการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กรชุมชน มีการรวมกลุ่มสมาชิกกลุ่มอย่างเข้มแข็ง มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเพื่อสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจ 4) ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ชุมชนมอญในจังหวัดปทุมธานีเป็นชุมชนที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่หลายหลายและโดดเด่น และได้มีการอนุรักษ์มาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ซึ่งทำให้ชุมชนมอญมีความภาคภูมิใจและได้ให้ความสำคัญต่อการสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางจิตใจและยึดปฏิบัติกันมาเป็นเวลายาวนาน เพื่อให้เกิดความสุขความเจริญต่อชีวิตและครอบครัว 5) ด้านการเรียนรู้ชุมชนมีการจัดการความรู้ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและความหลากหลาย โดยการถอดความรู้ ภูมิปัญญาที่อยู่ในตัวคนออกเป็นความรู้ที่ผู้อื่นสามารถเรียนรู้ และเสริมสร้างจิตสำนึกภายใต้กรอบกฎหมายจารีตประเพณี วัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมแบบบูรณาการ มีการผลักดันให้

ครอบครัว ชุมชน ร่วมกันพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม เป็นคนดีห่างไกลจากอบายมุขและยาเสพติด มีภาวะผู้นำในชุมชน เมื่อชุมชนมีความรู้ความเข้าใจก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนและสร้างองค์ความรู้ใหม่ในดำรงชีวิตของคนในชุมชนได้ ทั้งด้านการจัดการทรัพยากร ด้านการผลิตสินค้าและบริการได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และ 6) ด้านเศรษฐกิจชุมชนได้มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทยที่มีในชุมชน และมีการดำรงชีวิตภายใต้ศักยภาพของฐานทรัพยากรและวิถีวัฒนธรรมที่ดีงามในชุมชนเพื่อลดค่าใช้จ่ายและสร้างรายได้ ในการดำรงชีวิตและเป็นการแก้ไขปัญหาอย่างบูรณาการ มีการฟื้นฟูพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์โบราณสถานและการเสริมสร้างเอกลักษณ์ความเป็นไทย เพื่อสร้างสินค้าท่องเที่ยวใหม่ ๆ ในชุมชน รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพในการสร้างมูลค่าสินค้าตามโครงสร้างเกษตรเพื่อสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ สีลาภรณ์ นาคทรพรพ (Nakhonthap, L. 1998) ได้กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญา ระบบความเชื่อ ระบบคุณค่า ระบบความคิดของชุมชน เป็นตัวชีวิตที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพราะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวเชื่อมโยงคนในชุมชนเอาไว้ด้วยกัน การสืบทอดภูมิปัญญา มาสู่พิธีกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองของสมาชิกในชุมชน การจัดการองค์กรชุมชนเป็นกุญแจ

สำคัญ เพราะเป็นรูปแบบของการรวมตัวทางสังคมที่ทำให้เกิดอำนาจทางสังคม การจัดการกลุ่มหรือองค์กรชุมชนมีวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม กลุ่มการเรียนรู้ กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ต้องมีกฎระเบียบข้อบังคับสมาชิกให้มีส่วนร่วมกลุ่มมีการดำเนินกิจกรรมที่สามารถสร้างความเข้มแข็ง ได้ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีพื้นบ้าน และกิจกรรมเกี่ยวกับการฟื้นฟูและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กระบวนการเรียนรู้และการขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งเพื่อสะท้อนให้เห็นความเข้มแข็งหรือประสิทธิภาพขององค์กรชุมชน

สรุปภาคีเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชนได้มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทยที่มีในชุมชน และมีการดำรงชีวิตภายใต้ศักยภาพของฐานทรัพยากรและวิถีวัฒนธรรมที่ดำรงในชุมชน เพื่อลดค่าใช้จ่ายและสร้างรายได้ในการดำรงชีวิตและเป็นการแก้ไขปัญหาจนอย่างบูรณาการ มีการฟื้นฟูพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และการเสริมสร้างเอกลักษณ์ความเป็นไทย เพื่อสร้างสินค้าท่องเที่ยวใหม่ ๆ ในชุมชน รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพ ในการสร้างมูลค่าสินค้าตามโครงสร้างเกษตรได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเพื่อสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนมอญในจังหวัดปทุมธานีประกอบด้วยขนบธรรมเนียมประเพณี

ศิลปะและวัฒนธรรม และมีความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรม ที่ประกอบไปด้วยความเข้มแข็งทางสังคม ทางการเมืองการปกครอง ทางการจัดองค์กรชุมชน ทางการจัดการเรียนรู้ และทางด้านเศรษฐกิจ จึงจะนำไปสู่แนวทางการเผยแพร่และอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมที่มีคุณค่าเผยแพร่อยู่ให้สัมพันธ์และมีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนมอญให้มีประสิทธิภาพที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการวิจัยเรื่องภาคีเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งของชุมชนมอญในจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะและแนวทางการเผยแพร่และอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมที่มีคุณค่าเผยแพร่อยู่ให้สัมพันธ์และมีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนมอญ ให้มีประสิทธิภาพดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 ควรมีการอนุรักษ์ สืบทอด และการฟื้นฟู สนับสนุนส่งเสริม ประเพณีสำคัญ พิธีกรรม และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมมอญในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดต่าง ๆ ในวัฒนธรรมมอญของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีเคยมีมาในอดีตและไม่ปรากฏหรือละเลืงจากสังคม วัฒนธรรม การฟื้นฟู ส่งเสริมนี้เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ขนบประเพณีดั้งเดิมให้ดำรงอยู่ต่อไป ทั้งนี้กิจกรรมที่ดำเนินการควรพัฒนาทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรม การให้ความรู้ความเข้าใจ แนวคิด

แนวปฏิบัติที่บรรพชนยึดถือพร้อมกับการพัฒนาให้เป็นการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วย

1.2 มอญในวัฒนธรรมไทย เป็นสมบัติของชาติที่แสดงเอกลักษณ์ ทางด้านวัฒนธรรมที่สำคัญ มีคุณค่า และมีความหมายต่อประเทศในด้านงานศิลปวัฒนธรรมหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันส่งเสริมกิจกรรมนี้ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกระทรวงวัฒนธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยที่กำหนดภารกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายในประเทศไทย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและเป็นที่ยอมรับต่อระดับสากลและนานาชาติต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางพัฒนาในรายละเอียดทุกประเภทของชนบทร่วมเนียมประเพณีศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อที่จะสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

REFERENCES

- Chanthawanit, S. & Sintrakul, W. (2003). **Social indicator and concept development and quality of life abroad** (Photocopied).
- Chanthawanit, S. & Sintrakul, W. (1998). **Center for Research on Education Policy**, Faculty of Education. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Dunlayakasem, U. & Ngam-phithayaphong, O. (1997). **Education system and community**. Bangkok: Plan Publishing. (in Thai)
- Nakhonthap, L. (1998). **Thailand development research and study: The study for sustainable development**. Bangkok: The Thailand Research Fund. (in Thai)
- Ochima, A. (1993). **A case study in Ban Pong district, of life, ritual and ethnic identity of Mon people in Thailand** (Unpublished doctoral dissertation). Faculty of Sociology and Anthropology, Thammasart University.
- Pathum Thani Province. (2015). **200 years of Pathum Thani**. Bangkok: Amarin Printing and Publishing. (in Thai)

- Pathum Thani Province. (2001). **Culture, historical development, identity and wisdom of Pathum Thani province**. Bangkok: Teachers' Council of Thailand, Latphrao. (in Thai)
- Phraya Anuman Rajadhon. (1995). **Introduction to culture**. Bangkok: The Royal Institute of Thailand. (in Thai)
- Wasi, P. (1998). **Thai traditional medicine: Wisdom of self-reliance**. Bangkok: Mo Chao Ban. (in Thai)
- Yotman, B. (2001). **Course handouts of Dynamic Theory and Cultural Paradigm (1602701)**. Mahasarakham: The Research Institute of Northeastern Art and Culture Mahasarakham University.